6.9.2018

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Maanmittauslaitoksen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston paikkatietopoliittisesta selonteosta ympäristövaliokunnalle 12.9.2018

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston paikkatietopoliittisesta selonteosta ympäristövaliokunnalle seuraavaa:

Paikkatietopoliittisen selonteon visio on kunnianhimoinen ja sen toteuttajien kannalta haastava positiivisessa mielessä. Vision saavuttamisen edistämiseksi esitetyt seitsemän toimenpidettä ovat oikeita ja linjaavat hyvin niitä tehtäviä, jotka ovat välttämättömiä tavoitetilan saavuttamiseksi. Osa toimenpiteistä on yksittäisiä ja itsenäisiä, mutta suurimman osan kohdalla on selkeästi havaittavat syy-seuraussuhteet ja niiden keskinäinen riippuvuus on tunnistettu.

Selonteossa on todettu, että paikkatietojen käytön periaatteet ovat Suomessa samat kuin muidenkin tietoaineistojen käytön periaatteet. Tämä havainto on hyvin keskeinen ja oikea, koska paikkatietojen käyttö on vastaavaa kuin muiden tietoaineistojen käyttö yhteiskunnassa. Paikkatiedot eivät poikkea tässä suhteessa muussa tiedosta. Haasteena paikkatietojen hyödyntämiselle esitetään paikkatietoja koskevien käyttöoikeuksien ja käyttöoikeusmaksujen vaihtelevuus. Nämä periaatteet on syytä yhtenäistää koko julkishallinnossa.

Tiedon tuottamisessa voidaan hyödyntää myös joukkoistamista. Joukkoistamisen avulla voi syntyä laadukkaita, avoimia paikkatietoja ilmaiseksi, mutta laatu voi olla myös heikkoa ja riittämätöntä viranomaistoimintaan, ainakin ilman riittävää laadunvarmistusta. Joukkoistamisen sääntely on hankalaa, koska se on yleensä vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa sekä kansalaisten aktiivisuuteen perustuvaa vapaaehtoistoimintaa.

Paikkatietojen täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää tietoisuutta niiden mahdollisuuksista ja käyttökohteista. Asiaa ei tunneta yleensä riittävästi julkishallinnon tai yritystenkään piirissä. Selonteossa esitetyt ratkaisut koulutuksen ja tietoisuuden lisäämiseen ovat kannatettavia.

Julkishallinnossa tulee olla selkeät lainsäädännössä määritellyt roolit, tehtävät ja vastuut paikkatietotoiminnoissa. Rooleja voisi myös määritellä mahdollisuuksien mukaan julkishallinnon sisällä, ei pelkästään suhteessa yrityksiin. Kuntien ja valtion organisaatioiden roolit ja vastuut on hyvä selventää, jotta vältetään päällekkäiset toiminnot sekä edistetään yhteen toimivuutta ja yhteiskäyttöisyyttä. Maanmittauslaitos kannattaa ajatusta, jonka mukaan toimintansa mahdollisesti aloittavat maakunnat toimivat samassa lainsäädäntökehyksessä kuin muutkin toimijat. Lainsäädännössä on kuitenkin syytä välttää liian

yksityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi käytettävien teknologioiden ja paikkatietojen käyttötarkoitusten osalta. Julkishallinnon sisäisessä roolikeskustelussa ei voi olla liikaa korostamatta rakennetun ympäristön merkitystä paikkatietoaineistoina; se on keskeistä tietoaineistoa.

Lainsäädännön kehittäminen viranomaisten tuottamien tietojen yhteen toimivuuden varmistamiseksi on siis tunnistettu, mutta myös tietojen käyttöön kohdistuvien muiden esteiden tunnistamiseen on kiinnitettävä riittävästi huomiota. Lainsäädännöllä on varmistettava, että mm. viranomaisten ylläpitämien paikkatietoaineistojen luovuttaminen muille hyödyntäjille olisi pääsääntöisesti mahdollista myös Euroopan Unionin henkilötietojen suojaan liittyvän sääntelyn estämättä.

Paikkatietojen mahdollisimman laajan hyödyntämisen edellytyksenä on, että eri toimijoiden aineistot ovat kunnossa. Selonteossa on nostettu erityisesti osoitetietoprosessin kehittäminen yhdeksi prioriteetiksi. Osoitetietojen ylläpitovastuu on tällä hetkellä kunnissa. Selonteossa ehdotetaan osoitetietoaineistojen laajentamista mm. turva- ja pelastusviranomaisten toiminnan vuoksi. Maanmittauslaitos kannattaa asiaa.

Maanmittauslaitos kannattaa FinnRef -satelliittipaikannustukiasemien verkon dataan perustuvan Finnref-paikannuskorjauspalvelun osalta sen selvittämistä, voisiko verkon avata kaikilta osin avoimeksi ilmaispalveluksi ja sitä kautta saada yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Pääjohtaja Arvo Kokkonen
Maanmittauslaitos